

Sak 13/11   Sentre for fremragende utdanning

Saksnotat fra Studieadministrativ avdeling

Drøftingssak

Notat

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 11.04.2011

Sak: Sentre for fremragende utdanning

(Arkivnr. 11/2402)

Bakgrunn

Universitets- og høgskolerådet utredet i 2009 sentre for fremragende utdanning som virkemiddel for å heve nivå og status for utdanningsvirksomheten ved universiteter og høgskoler. Regjeringen kunngjorde i statsbudsjettet for 2011 at ordningen vil bli etablert inneværende år, under NOKUTs administrasjon. NOKUT har sendt retningslinjer og kriterier for etablering av ordningen på høring i sektoren, og en foreløpig tidsramme for etableringen er fastslått. NOKUTs høringsnotat legger opp til ordinær utlysning i 2013. Temaet har tidligere blitt presentert og drøftet i Utdanningsutvalget i sak 76/09, sak 09/10 (høringsuttalelse til UHRs rapport) og sak 01/11 (orientering fra NOKUT). Høringsuttalelse for NOKUTs forslag til retningslinjer er vedlagt.

Premisser for deltaking i SFU-ordningen.

Utvikling av studiekvalitet og heving av status for utdanningsfeltet er hovedformålene med SFU-ordningen. NOKUTs retningslinjer vektlegger særlig forholdet til utdanningenes forskningsbasis, og utvikling av undervisningsformer og læringsmåter:

“Det overordnede siktemålet med ordningen ‘Sentre for fremragende utdanning’ er å bidra til utvikling av kvaliteten i høyere utdanning og synliggjøring av at undervisning og forskning er likestilte oppgaver for universiteter og høgskoler. En viktig målsetning med SFU-ordningen er å stimulere til fremragende FoU-basert utdanning

SFU-ordningen innebærer en konsentrert, fokusert og langsiktig innsats for å stimulere til utvikling av undervisning og læringsmåter i høyere utdanning på bachelor- og mastergradsnivå.” (NOKUTs utkast til retningslinjer og kriterier)

Tildeling av senterstatus innebærer at fagmiljøene vil kunne få utvidete økonomiske rammer for utdanningsvirksomheten, og gjøre det mulig å gjennomføre kostnadskrevenne tiltak som ellers ikke vil kunne realiseres. Det vil være høy prestisje knyttet til tildelingene, noe som kan bidra til bedre rekruttering av dyktige studenter, innpass i forskernetttverk og tilslag på ekstern finansiering.

For UiB vil premissene for eventuelle satsninger legges av universitetets generelle målsetninger og prioriteringer gitt i strategisk plan og tematiske handlingsplaner.

Det blir særlig viktig å vektlegge de komparative fortrinnene universitetsutdannelsene gir, spesielt i forhold til forskningsbasert utdanning. SFU-prosjekter bør legge opp til en tett kobling mellom utdanningene og fagmiljøenes forskningsaktiviteter på både bachelor- og masternivå. Studentaktiv forskning har vært trukket fram i universitetets styringsorganer som ett viktig virkemiddel. I tillegg til kriteriene NOKUT setter, kan UiB velge å vektlegge søknader som kan dokumentere kobling til sterke forskningsmiljøer.

Internasjonalisering er en viktig dimensjon i universitetsutdannelsene. SFU-prosjekter bør ha klare strategier både for å gjøre utenlandsopphold til en integrert del av utdanningsopplegget, og tilrettelegging for internasjonale studenter i form av studietilbud på

engelsk. Studentutveksling må innrettes mot internasjonalt ledende miljøer innen fagenes forskningssatsninger.

SFU-prosjekter bør legge opp til fremtidsrettede undervisningsformer, særlig i form av digitalisering av undervisningsopplegg, undervisningsmateriell og eksamen, og et aktivt forhold til universell utforming.

Studietilbudene som inngår i et SFU skal være særlig krevende og ligge på et høyt faglig nivå. Fagmiljøene oppfordres til å hente inspirasjon fra de fremste utdanningstilbudene internasjonalt innen sine fagfelt.

Sentre for fremragende utdanning i Europa

Tilsvarende ordninger har vært etablert i flere europeiske land, blant annet Finland, Sverige, Storbritannia og Tyskland. Den foreslåtte modellen i Norge har mange fellestrekk ved den britiske. De finske og svenske modellene er basert på at senterstatus gis til eksisterende organisasjonsenheter (fakulteter og institutter). Den foreslåtte modellen for Norge åpner for dette, men setter det ikke som et krav – en søknad om senterstatus kan også gjelde nyetablering av organisasjonsenheter. Derimot settes det som et krav at senterets virksomhet skal ha verdi ut over de eventuelle enkeltutdannelse som omfattes av sentrene – jamfør krav om strategi for “spredning” som et kriterie for tildeling av senterstatus. Kravet er bl.a. basert på erfaringene fra Finland, der UHR i 2009 oppfattet at sentrene i liten grad bidro til utvikling av utdanningsfeltet ut over egne institutter.

Den svenske og engelske ordningen opphørte i 2010. De nasjonale tiltakene lister prosjekter som inngår i ordningene, og kan fungere som eksempler for UiBs fagmiljøer:

Storbritannia: <http://www.heacademy.ac.uk/ourwork/supportingresearch/cetls>

Tyskland: <http://www.exzellente-lehre.de/index.html>

Sverige:

<http://www.hsv.se/qualityassurance/centresofexcellenceinhe.4.28afa2dc11bdcdc55748001731.html>

NOKUTs forslag til retningslinjer og kriterier

Utlysningen i inneværende år er avgrenset til konkurranse om ett enkelt pilotprosjekt innen lærerutdanning. Endelig dato for ordinær utlysning er ikke fastsatt, men det tas sikte på å etablere 3-5 sentre hvert tredje år fra ordinær utlysning. NOKUT angir ikke et endelig tall, men UHRs utredning anbefalte å etablere totalt ca 15 sentre.

NOKUT signaliserer at sentrene vil få en finansiering på rundt 4-6 millioner per år over fem år. Miljøer som oppnår senterstatus skal evalueres etter tre år, og kan få utvidet finansieringen til 10 år dersom evalueringen ikke tilsier at tiltaket bør avsluttes.

I følge utkastet til retningslinjer skal hver institusjon kunne søke om inntil fem sentre i hver utlysning.

NOKUT legger få føringer på innhold og organisering av sentrene. Et senter skal være tilknyttet en UH-institusjon og inngå som en del av vertsinstitusjonens organisasjon. Sentrene kan organiseres som konsortier der flere institusjoner i og utenfor sektoren kan inngå, men ledelse og ansvar overfor NOKUT skal likevel ligge hos en enkelt institusjon. Sentrene skal ha en klar identitet markert ved egen ledelse og organisasjon. Ut fra NOKUTs kriterier kan rammene for et senter enten være en etablert organisasjonsenhet (institutt, fakultet) eller nye enheter organisert særskilt for formålet. En særskilt utfordring i søknadsprosessen vil være å avklare sentrenes ansvar og rolle overfor universitetets øvrige

organisasjonsstruktur (fakulteter og institutter), i forhold til undervisningsvirksomheten, og forvaltning og utvikling av studietilbudene.

Søknader skal vurderes etter

- senterets foreslåtte profil og visjon
- skissert organisasjon
- kvalitet i eksisterende utdanning,
- potensial for innovasjon i utdanningene og spredning av kunnskap om de pedagogiske virkemidler og praksisformer som etableres i sentrene
- søknadens fremdriftsplan og budsjett

Søkere skal dokumentere fremragende kvalitet i eksisterende utdanning. Søknadene vil vurderes i forhold til standarder innen relaterte fag og disipliner på nasjonalt nivå. Kvalitet vil måles etter:

- Resultater: bl.a. gjennomstrømning, studiepoengproduksjon, evalueringer
- Prosess: bl.a. undervisnings- og arbeidsmetoder, vurderingsformer, forskningsbasis
- Innsats: bl.a. pedagogisk og faglig kompetanseprofil, kompetanse i ledelse, utnyttelse av disponible ressurser

Søknadsprosessen vil gjennomføres i to runder. Alle søknader vil bli gjennomgått av en internasjonal ekspertgruppe nedsatt av NOKUT, og gis karakterer på vurderingskriteriene. Miljøer fagpanelet oppfatter som kvalifiserte etter første runde, vil bli fulgt opp i et utvidet panel med institusjonsbesøk, intervjuer med studenter og ansatte og observasjoner av miljøet. Ekspertgruppen legger fram forslag for sentertildeling til NOKUTs styre.

Konkurransen på nasjonalt nivå kan få en annen karakter for SFU enn for SFF. Foreløpig er det skisserte omfanget av sentre noe mindre enn for SFF, samtidig som høgskolesektoren i større grad vil kunne delta i den nasjonale konkurransen

Prosessen fram mot 2013

Deltakelse i søkerrundene internt og nasjonalt kan ha stor verdi, selv om ikke søknadene fører fram til senterstatus. Søknadsprosessen vil kunne stimulere fagmiljøene til å reflektere over egen utdanningsvirksomhet, og over hvilke tiltak som er ønskelige og mulige for å utvikle kvaliteten i utdanningene. Miljøer som går videre til de nasjonale søknadsrundene vil få en ekstern evaluering av egne resultater i forhold til øvrige fagmiljøer på nasjonalt nivå. Søkerne bør også vurdere muligheten av å inngå samarbeidsavtaler med andre institusjoner, for eventuelt å minske konkurransen og øke sannsynligheten for etablering av sentre innen fagområdet.

For fagmiljøer som ønsker å delta i konkurransen om midler i ordinær utlysning, er det viktig å starte planlegging i forhold til kvalifisering og søknader på et tidlig tidspunkt. Allerede i inneværende år bør fagmiljøene avklare om de ønsker å søke senterstatus i første ordinære utlysningsrunde, og i tilfelle

- drøfte ideer og skisser til sentermodeller,
- vurdere status for kvalitetskriteriene i egne utdanninger,
- vurdere kortsiktige tiltak som kan fremheve styrker eller forbedre eventuelle svakheter
- vurdere samarbeidstiltak og fellessøknader med andre institusjoner og fagmiljøer

UiB vil etablere støttefunksjoner i sentraladministrasjonen tilsvarende de som finnes for SFF. Det vil også trekkes inn ekstern konsulentbistand i tilknytning til søknadsprosessen.

For å åpne en diskusjon om mulige tiltak og strategier, vil Utdanningsutvalget utfordre miljøene på å presentere ideer og forslag til prosjekter fortløpende fram mot ordinær søknadsrunde. Utvalget tar sikte på å presentere et prosjekt på hvert møte, og inviterer fakultetene og fagmiljøene til selv å komme med innspill til utvalget.

Studieadministrativ avdeling vil følge opp med konkret milepælsplan og skisse til prosess for utvelging av søknader på neste møte.

Saken legges med dette frem til drøfting.

Vedlegg: NOKUT - Utkast til krav og retningslinjer, og kriterier for vurdering av søknader
Høringsuttalelse NOKUT

BJUB/22.02.2011